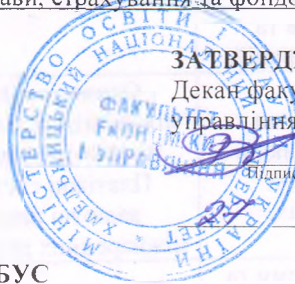

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра Фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету економіки і управління

Віталій КАРПЕНКО
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

08 2024 р.

СІЛАБУС

Навчальна дисципліна **Міжнародні розрахунки та валютні операції**
Освітньо-професійна програма **Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок**
Рівень вищої освіти **другий (магістерський)**
Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач	Квасницька Раїса Степанівна
Профайл викладача	https://fbss.khmnmu.edu.ua/kvasnyczka-rayisa-stepanivna/
E-mail викладача(ів)	kvasnytskar@khmnmu.edu.ua
Контактний телефон	
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khmnmu.edu.ua/course/view.php?id=5241
Навчальний рік	2024-2025
Консультації	Онлайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
		Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття								залік	іспит
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота, в т.ч. ІРС				
В	Д	4	120	54	36		18		66			+	
В	З	4	120	14	10		4		106			+	

Анотація навчальної дисципліни

«Ринок фінансових послуг» є вибірковою дисципліною, яка узагальнює сутність міжнародних розрахунків і, валютних операцій, орієнтована на опанування студентами сучасних методик і технологій здійснення розрахунків у світовому масштабі у різних валютах

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни. Формування у студентів системи знань з теорії та практики укладання зовнішньоторговельних угод і пов'язаних із цим фінансових операцій, а також вивчення основних умов і принципів здійснення міжнародних розрахунків та валютних операцій, набуття вмінь їх застосування.

Завдання дисципліни. Надання здобувачам вищої освіти можливості практичного застосування теоретичних знань щодо сутності міжнародних розрахунків, їх організації, ознайомлення студентів з валютними рахунками в міжнародних розрахунках, з видами валютних операцій та технікою їх здійснення, законодавчо-нормативним їх регулювання, методико-методологічними особливостями оцінки та прогнозування міжнародних розрахунків та операцій на валютному ринку..

Очікувані результати навчання

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни повинен: відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних завдань щодо здійснення міжнародних розрахунків та валютних операцій; вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, застосовувати етичні принципи щодо здійснення міжнародних розрахунків; вміти застосовувати інноваційні підходи до здійснення міжнародних розрахунків та валютних операцій та управляти ними, обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень при здійсненні документарних чи недokumentарних форм розрахунків, знати та застосовувати норми регулювання та контролю валютно-розрахункових операцій в Україні.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції	Тема практичного заняття	Самостійна робота студента		
			зміст	год.	література
1	Основи організації міжнародних розрахунків та валютних операцій.	-	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т1, підготовка до практичного заняття	3	[1], [2], [3, с.12-37]
2	Платіжні системи та валютні рахунки в міжнародних розрахунках.	Основи організації міжнародних розрахунків та валютних операцій. Платіжні системи та валютні рахунки в міжнародних розрахунках.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т2 (лекція 1) , підготовка до практичного заняття, виконання домашнього завдання	4	[4], [5], [6]
3	Платіжні системи та валютні рахунки в міжнародних розрахунках.	-	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т2 (лекція 2), підготовка до практичного заняття	3	[4], [5], [6]
4	Фінтех в міжнародних розрахунках та валютних операціях.	Платіжні системи та валютні рахунки в міжнародних розрахунках. Фінтех в міжнародних розрахунках та валютних операціях.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т3, підготовка до практичного заняття, виконання домашнього завдання	4	[1], [2], [5], [6]
5	Умови поставок та документи в міжнародних розрахунках.	-	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т4 (лекція 1), підготовка до практичного заняття.	3	[1], [3, с.67-88]
6	Умови поставок та документи в міжнародних розрахунках.	Умови поставок та документи в міжнародних розрахунках.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т4 (лекція 2), підготовка до практичного заняття, виконання домашнього завдання	4	[1], [3, с.67-88]
7	Документарні форми розрахунків.	-	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т5 (лекція 1), підготовка до практичного заняття	3	[1], [3, с.121-164]
8	Документарні форми розрахунків.	Документарні форми розрахунків.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т5 (лекція 2), підготовка до практичного заняття, виконання домашнього завдання	4	[1], [3, с.121-164]
9	Недокументарні форми розрахунків.	-	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т6, підготовка до практичного заняття	3	[1], [3, с.91-118]
10	Банківська гарантія в міжнародних розрахунках.	Недокументарні форми розрахунків. Банківська гарантія в міжнародних розрахунках.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т7 (лекція 1), підготовка до практичного заняття, виконання домашнього завдання	4	[3, с.197-214], [7]
11	Банківська гарантія в міжнародних розрахунках.	-	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т7 (лекція 2), підготовка до практичного заняття	3	[3, с.197-214], [7]
12	Види валютних операцій та техніка їх здійснення.	Банківська гарантія в міжнародних розрахунках. Види валютних операцій та техніка їх здійснення.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т8, підготовка до практичного заняття, виконання домашнього завдання	4	[2], [3, с.239-336]
13	Механізм кредитування суб'єктів міжнародних розрахунків.	-	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т9 (лекція 1), підготовка до практичного заняття	3	[3, с.167-193]
14	Механізм кредитування суб'єктів міжнародних розрахунків	Механізм кредитування суб'єктів міжнародних розрахунків.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т9 (лекція 2), підготовка до практичного заняття, виконання домашнього завдання	4	[3, с.167-193]
15	Управління валютними ризиками.	-	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т10 (лекція 1), підготовка до практичного заняття	3	[2], [3, с.342-360]
16	Управління валютними ризиками.	Управління валютними ризиками.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т10 (лекція 2), підготовка до практичного заняття, виконання домашнього завдання	4	[2], [3, с.342-360]

17	. Регулювання та контроль валютно-розрахункових операцій в Україні.	-	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т11 (лекція 1), підготовка до письмового опитування (тестування)	6	[1], [2]
18	Регулювання та контроль валютно-розрахункових операцій в Україні	Регулювання та контроль валютно-розрахункових операцій в Україні.	Опрацювання теоретичного матеріалу з Т11 (лекція 2), підготовка до практичного заняття, виконання домашнього завдання.	4	[1], [2]

Примітка. * Практичні заняття проводяться раз у два тижні по дві години (чисельник відповідно до розкладу занять).

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно із розкладом, не запізнюватися на заняття, домашні завдання виконувати якісно і відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відвітати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набутті особою знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перезарахування результатів навчання у ХНУ (вебсайт Університету (<https://khmnu.edu.ua/>): розділ «Нормативні документи», рубрика – «Положення», сторінка – «Положення про організацію освітньої діяльності»). Індивідуальні завдання виконуються згідно з варіантами, що представлені у системі Moodle. Під час роботи над індивідуальними завданнями недопустимі порушення правил академічної доброчесності. У разі наявності плагіату (спроба представити до захисту індивідуальну роботу іншого варіанту) здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати індивідуальну роботу.

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною **чотирибальною** шкалою і виставляється в електронному журналі обліку успішності. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих студентом **позитивно**, з урахуванням коефіцієнта вагомості і розраховується в автоматизованому режимі за відповідною програмою. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів; виконання домашнього завдання; тестування та розв'язування практичних завдань індивідуально чи у команді. Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється через усне опитування, письмове опитування (тестування), розв'язування задач (завдань).

Оцінювання знань студентів здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає, логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи і володіння спеціальними інструментами. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві–три несуттєві помилки .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом і фаховою термінологією, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних завдань; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента будуватиметься на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві–три несуттєві помилки .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будуватиметься на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати теоретичні знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота		Самостійна робота		Семестровий контроль
Усне опитування (обов'язковий мінімум оцінок – 4)	Письмове опитування (тестування)	Домашнє завдання		Залік
0,4	0,4	0,2		За рейтингом

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота		Семестровий контроль
Поточний тестовий контроль	Контрольна робота		Залік
	Якість виконання	Оцінка за захист	
0,5	0,2	0,3	За рейтингом

Оцінювання тестових завдань (проходження квізів)

Поточне тестування (проходження квізів) здійснюється за кожною темою курсу. Тест (квіз) складається з 10-20 питань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна кількість балів відповідає кількості питань квізу. Правильні відповіді студент записує письмово. На тестування відводиться від 10 до 20 хвилин. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту:

Сума балів за тестові завдання:				
Тест включає 10 питань	1-4	5-6	7-8	9-10
Тест включає 15 питань	1-6	7-9	10-12	13-15
Тестз включає 20 питань	1-11	12-14	15-17	18-20
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

Узагальнений тематичний тест студенти також проходять в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE. При отриманні негативної оцінки тести слід перездати до терміну наступного контролю.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Поняття міжнародних розрахунків.
2. Валютні операції: сутність та класифікація.
3. Способи платежу в міжнародних розрахунках.
4. Платіжні системи: сутність, види, елементи та основні вимоги, які вони мають виконувати.
5. Сутність та особливості платіжної системи TOPAZ.

6. Сутність та особливості платіжної системи SWIFT.
7. Сутність та особливості платіжної системи TARGET.
8. Міжнародні платіжні системи.
9. Учасники платіжної системи та їх функції.
10. Кореспондентські міжбанківські відносини.
11. Відкриття та ведення валютних рахунків.
12. Поняття та умови зовнішньоторгівельного контракту.
13. Сутність та класифікація умов поставок (ІНКОТЕРМС).
14. Коносамент та його види.
15. Комерційні документи.
16. Страхові документи.
17. Поняття, функції та форми акредитива.
18. Фази процесу узгодження умов надання акредитива і термінів його виконання.
19. Акредитиви у розрахунках за експортовані товари та надані послуги.
20. Акредитив у розрахунках за імпортовані товари і отримані послуги.
21. Поняття та види інкасо.
22. Учасники, фази, переваги та недоліки документарного інкасо
23. Загальна характеристика недокументарних форм розрахунків.
24. Чеки у міжнародних розрахунках.
25. Міжнародні розрахунки з використанням пластикових карток.
26. Банкінг як метод оплати в міжнародних розрахунках
27. Поняття, види, форми та умови надання банківських гарантій.
28. Видача банківських гарантій та схеми їх здійснення.
29. Види, переваги та недоліки використання банківської гарантії.
30. Поняття та різновиди валютних операцій.
31. Сутність та порядок визначення крос-курсу.
32. Форвардні та ф'ючерсні валютні операції.
33. Опціони.
34. Свот операції
35. Валютні ризики в системі ризиків міжнародної торгівлі та основи управління ними.
36. Сутність і методи прогнозування валютного курсу.
37. Хеджування як підхід до управління валютними ризиками
38. Нормативно-правові основи валютного регулювання та контролю.
39. Методи валютного регулювання.
40. Валютний контроль в Україні.

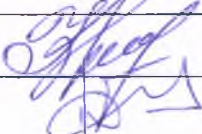

Рекомендована література

Основна

1. Україна. Закони. Про платіжні послуги [Електронний ресурс] : закон : [прийнято Верх. Радою від 30 червня 2021 р. : станом на 20 червня 2024 р.]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>
2. Україна. Закони. Про валюту і валютні операції [Електронний ресурс] : закон : [прийнято Верх. Радою від 21 червня 2018 р. : станом на 01 липня 2024 р.]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
3. Береславська О. І. Міжнародні розрахунки та валютні операції : навч. посіб. / О. І. Береславська. - Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. - 368 с.

Додаткова

4. Україна. Про порядок здійснення банками операцій за гарантіями в національній та іноземних валютах [Електронний ресурс] : положення : [Постанова Національного банку України від 15.12.2004 р. : станом на 16 липня 2000 р.]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0041-05#Text>
5. Kvasnytska R., Forkun I., Gordeeva T. Modern Challenges of Payment Systems' Efficient Functioning. *Lecture Notes in Networks and Systems*. 2023, 620 LNNS, pp. 756–765.
6. Квасницька Р.С., Форкун І.В., Гордєєва Т.А. Сучасні підходи забезпечення інформаційної безпеки платіжних систем та їх кіберзахисту. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022, № 5, Том 1. С. 47-52.
7. Квасницька Р., Целік Р. Сучасний стан та перспективи розвитку здійснення операцій з гарантіями банками України / Theoretical Foundations in Economics and Management: collective monograph /Toporkova O., Lytovchenk O., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2022. 872 p. С.315-327.

Розробник		Д. е. н., професор Раїса КВАСНИЦЬКА
Погоджено: Гарант ОП		К. е. н., доцент Інна ДОЦЕНКО
Завідувач кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку		Д. е. н., професор Ніла ХРУЩ